

Un món de claror sota els carrers de la Barcelona grisa de postguerra

SÍLVIA TARRAGÓ

TEMPS DE LLUM

GALERIAS
20 JOYAS
OBJETOS

NIDA
RIA 20
O

SÍLVIA TARRAGÓ
TEMPS
DE LLUM

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: MAIG DEL 2016
© SÍLVIA TARRAGÓ, 2016
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2090-7
DIPÒSIT LEGAL: B.6.616-2016
FOTOCOMPOSICIÓ: VÍCTOR IGUAL, S.L.
CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA
IMPRES A: EGEDSA

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats

Enlluernada

Va ser el darrer dia d'octubre de 1940, un dijous embromat i gris, quan la Júlia va visitar per primer cop l'Avinguda de la Llum.

No feia ni vint-i-quatre hores que havien inaugurat aquelles galeries comercials, i la noia havia aprofitat que era a Barcelona per a una entrevista de feina. Al cap d'una setmana, deixaria el poble per servir com a minyona a casa d'un metge de la part alta de la ciutat.

El tren de Sarrià va aturar-se a la parada de la plaça de Catalunya amb un lleu sotrac que va fer trontollar lleument els passatgers. A ella li va semblar que estava molt ple. Segurament, va pensar, més d'un havia tingut la mateixa idea d'anar a veure aquell nou espai de comerç, al qual es podia accedir des de l'estació.

Mentre caminava en direcció al vestíbul, va recordar el darrer cop que havia trepitjat l'enllosat gris de l'andana. Havia estat dos anys enrere, quan en tenia catorze i l'avi l'havia portat a veure les parades d'ocells a la Rambla. Ja llavors s'havia sentit intimidada per la munió de gent, però s'hi havia acabat acostumant.

En arribar dalt de les escales, una alenada de claror va esvanir la tenebra que ascendia des del pis de sota. L'efecte d'aquell esclat va ser tan intens que va deixar-la immòbil durant uns segons, veient com la multitud seguia el seu camí i les seves figures es retallaven al contrallum com ombres xineses.

Impressióada per aquella visió, va avançar amb timidesa sense deixar de mirar l'enfilall de bombetes que es perdien en l'horitzó de l'Avinguda. A banda i banda del passadís, dues fileres de columnes sostenien el sostre, que constituïa l'epidermis del carrer Pelai, i custodiaven l'entrada a les botigues, ubicades als laterals de la galeria. Encimbellada per sobre dels capitells, una corrua de llums resseguia l'embigat unint cada parell de columnes i creant un joc de miralls que es multiplicava cap al punt de fuga.

La Júlia va recordar llavors el que li havia explicat aquell matí la Josepa, cuinera de la casa de Sarrià.

—Quan van soterrar l'estació de la plaça de Catalunya, deu fer uns deu anys, a la sala on eren les taquilles també hi havia una cafeteria, un quiosc i el departament de consigna. No era gran cosa, però feia el seu servei... Després va venir la guerra i no en va quedar res. Van fer servir l'espai per guardar armes. M'alegra que ara hagin fet alguna cosa de profit!

El primer establiment que va trobar va ser una pastisseria. Va aturar-se rere el vidre de l'aparador i la seva mirada es va passejar pel mosaic de merengues, lioneses i coques que resplendien amb un reflex de sucre.

—Senyoreta, vol tastar els nostres panelllets? Són els millors de Barcelona.

Una nena d'uns tretze anys era fora de l'establiment i subjectava una safata amb un assortit d'aquells pastissos típics de Tots Sants. Malgrat el desig que sentia la Júlia

per assaborir una d'aquelles lllaminadures, la vergonya va ser més forta i s'hi va resistir.

La noieta va copsar la seva recança i no li va costar interpretar els seus temors.

—És un regal de la casa, no se senti obligada a comprar-ne, només ens agradaria que parlés bé dels nostres dolços.

A la Júlia li va fer gràcia la seva desimboltura i va acceptar l'ofèriment. En tastar el panellet, el gust intens de sucre i la flonjor del massapà van fer que s'estremís. Feia tant de temps que les llepolies no formaven part de la seva dieta que ja ni recordava el plaer que procuraven. Es va sentir tan agraïda que no només va prometre a la nena que li faria propaganda, sinó que li va assegurar que tan bon punt cobrés el primer jornal aniria a visitar-la.

—Pot venir sempre que vulgui, senyoreta. No cal que faci *gasto* a la pastisseria.

—I tu no cal que em diguis senyoreta, que sóc una mica més gran que tu. Em dic Júlia.

—Molt de gust, jo sóc la Rosita.

Els ulls rodons i marronosos de la nena desprenien una tendresa que convidava a la confiança.

La Júlia va continuar el seu passeig. Caminava molt a poc a poc, fixant la mirada en els aparadors dels comerços que s'obrien als laterals de l'enorme passadís. Els vidres li retornaven la seva imatge, en la qual es percebia un cert astorament. El rostre ovalat, on guspirejaven uns ulls foscos i voraços, deixava traspuar l'admiració que la trasbalsava. Va sentir una mica de vergonya en veure reflectir-s'hi el seu vell abric de llana. El teixit terrós es veia desgastat, i també els seus cabells mats i mal endreçats dins del petit monyo.

Llavors va adonar-se que la lluminària tenia una con-

sistència del tot diferent de la claror tèrbola que vessaven els fanals del carrers, i una densitat molt més etèria que la dels pàl·lids feixos que irradiaven les bombetes de les cases. La llum tenia un encant que semblava venir d'altres temps, d'una època sense talls elèctrics, mancances ni restriccions.

Aquella lluïssor encisadora la va commoure i va tenir la impressió que, de sobte, el món s'omplia de bellesa.

La Júlia va arribar al final del llarguíssim corredor i va deturar-se un moment. La galeria tombava a la dreta i es perllongava metres enllà sota el carrer de Bergara. En aquella zona s'estava erigint el futur cinema i era on s'acabava l'Avinguda, el primer pas d'un projecte que el seu impulsor, Jaume Sabaté Quixal, imaginava com una gran urbs sofisticada que s'anomenaria Ciutat de la Llum. Una metròpoli subterrània sota les artèries de Fontanella i la ronda de la Universitat que enllaçaria les places de Catalunya i d'Urquinaona.

Aturada sota la volta irisada de claror d'aquella imponent construcció, la Júlia va tenir la certesa que allà hi podria germinar qualsevol somni. Fins i tot els seus.

Clarobscur

—**Q**uè et semblen aquestes, Coral?
 La Rosita va assenyalar un pomell de camèlies blanques a la seva amiga, que s'atansava cap a un ram de crisantems d'un morat cridaner.

—Vols dir? Preferiria alguna cosa més vistosa.

—Doncs jo trobo que són molt elegants, aquestes flors... Donarien un toc d'elegància a la perfumeria.

La Rosa, que acompanyava la Coral a la Rambla per comprar un ram per a la botiga de perfums del seu pare, va dir aquestes darreres paraules sense gaire convicció. Tot i que creia que les camèlies eren l'aposta perfecta per atorgar distinció a l'establiment, sabia que la noia no era fàcil de persuadir. A punt de fer catorze anys, la Coral manifestava ja una seguretat en si mateixa que s'acostava a la tossuderia. Tampoc hi ajudava que no tinguessin els mateixos gustos. Mentre que a una li semblava que el refinament raïa en la senzillesa, l'altra es decantava per tot allò que fos cridaner.

L'amistat entre les dues adolescents havia nascut feia

temps a les aules del Liceu Francès, uns anys després que el col·legi s'instal·lés en un magnífic palauet modernista del carrer de Provença. Aquella mansió de conte de fades estimulava sovint la imaginació de les nenes, sobretot de les més imaginatives, com era el cas de la Coral, que havia arribat al punt de convèncer les seves companyes que era parenta llunyana de l'antic propietari, un noble francès que li havia explicat un munt de secrets sobre aquell palau. Aquella fantasia havia nascut a partir d'una conversa en què la nena havia sentit a dir que l'amo de l'edifici havia estat el marquès de Soto Hermoso. Amb allò en va tenir prou per bastir una quimera feta d'arrels aristocràtiques perdudes, dames tancades a les mansardes de les torres laterals de la construcció i tresors soterrats al jardí.

Amb aquelles històries fabuloses la Coral havia aconseguit il·luminar la terrible realitat que esclatava al voltant del seu món infantil. Gràcies a aquella màgia havia alliberat també les seves companyes del pes d'una ciutat que s'ensorrava. D'un present que s'esberlava a mesura que queien les bombes, i que havien hagut de viure de ben a prop el dia en què un bombardeig dels nacionals va caure sobre l'institut i va matar un dels infants. El record d'aquell dia encara ombrejava els somnis de la Rosa amb terribles malsons. I només l'evocació d'una existència allunyada d'aquell horror havia estat capaç d'apaivagar la cremor intensa de la por.

Feia un parell d'anys que les nenes ja no estudiaven al Liceu Francès. Un cop acabada la guerra, la institució havia tingut dificultats per tirar endavant, ja que el Règim no la veia amb bons ulls.

—França forma part dels països aliats —havia sentit a dir al seu pare la Rosita, poc abans que la matriculessin al col·legi de Jesús Maria del carrer de Casp.

—Però si el govern s'ha declarat neutral... —havia objectat la seva mare, a qui li agradava l'escola i no es resignava a renunciar-hi.

—Ja no, ara la seva postura és no bel·ligerant. Ha vist que l'exèrcit alemany està aconseguint moltes victòries i els dona suport. A més, al Règim no li agrada el centre perquè no només hi van els fills de francesos que viuen a Barcelona, també hi van els de famílies catalanistes i *rojas*.

Així, poc després d'acabada la Guerra Civil totes dues nenes havien estat inscrites en col·legis religiosos. Tanmateix, l'atzar havia volgut tornar a unir els seus destins, ja que els seus pares havien obert els seus negocis a l'Avinguda de la Llum.

La Coral va pagar a la florista i, amb el ram de crisants a les mans, va somriure amb satisfacció. Tenia un somris net i lluminós que li refulgia entre les galtes amb una brillantor gairebé màgica. Aquell era un més dels seus encants, una sèrie de trets que, units al seu físic dolç i exuberant alhora, la feien gairebé irresistible. Era un contrast, aquest, el de la pal·lidesa del rostre i l'opulència dels llavis sempre encesos, el que matisava la seva bellesa. Conscient d'ella, procurava que els seus cabells inusualment rossos lluïssin al més lliurement possible dins del que era ben vist.

A diferència de la Rosa, amb les seves trenes migrades i fosques, que es veia escardalenca i encongida mentre es fregava les mans per combatre el fred, ella mantenia un posat tibet i es movia amb gràcia entre els pomells de flors d'aquella parada de la Rambla.

Des que la Rosita recordava, la seva amiga havia estat sempre així, coqueta, seductora i capriciosa. Hauria estat fàcil sentir-se gelosa però, ben al contrari, ella havia desenvolupat una adoració creixent cap a la seva millor

amiga, i la fascinació per ella s'anava engrandint amb el temps i amb l'estima.

El dia que s'havia assabentat que els pares de la Coral obrien una perfumeria a l'Avinguda de la Llum va ser el més feliç de la seva vida. Tot d'una, havien vingut al seu cap els relats meravellosos que la inventiva de la seva companya ensucrava amb tocs romàntics i èpics que les traslladaven a un altre univers. El retrobament havia estat feia uns mesos, quan s'enlestien els darrers detalls abans de l'obertura de la galeria subterrània. Des d'aleshores s'havien vist sovint. La Rosa aprofitava qualsevol estona per anar a la pastisseria que regentava el seu pare, no gaire lluny de la perfumeria de la família de la Coral.

Les dues noies van enfilar Rambla amunt agafades de braç, deixant enrere les parades. L'alenada fragant de les flors havia aconseguit aplacar la intensitat de l'olor que pujava des del mar. Aquella flaire duia també el pes de la humitat que queia des de feia dies sobre la ciutat, amarant els carrers i els edificis. El mes de febrer s'intuïa plujós sota el mantell de núvols que baixaven de les muntanyes.

—Demà ve la Julieta, oi? —va preguntar la Coral.

Des que la Rosita l'havia conegut, l'endemà de la inauguració de l'Avinguda, la jove minyona havia simpatitzat de seguida amb ella i amb la seva amiga.

—Sí, és el seu dia lliure i ja saps que sempre ve a veure'ns.

—Fantàstic! Li vull ensenyar una colònia nova que ens ha arribat, és un Agua de Lavanda, de Dana.

—La meva mare utilitza el perfum Tabú de la mateixa marca.

—Sí, dona, és clar, aquest té molt d'èxit entre les senyores, però el que jo et dic és per a més joves. La Julieta, tot i que només és una minyona, té força estil. A més,

es passa el dia a Sarrià entre l'alta societat. Per força ha d'haver desenvolupat el bon gust.

Les noies van continuar fent via en direcció a l'Avinguda de la Llum. L'aroma de flors s'havia anat dissipant i una emanació acre es va anar intensificant a mesura que pujaven el populós passeig.

Abans d'arribar a la Rambla dels Estudis, la piuladissa ja els va anunciar la proximitat dels ocellaires. Tranquil·lament asseguts al costat de les gàbies, apilades al voltant dels arbres, semblaven aliens als passejants. Les noies van alentir la marxa per contemplar les aus que saltironejaven entre els barrots. La cridòria i l'acoloriment que atorgaven les pobres bestioles al carrer contrastava amb la pàtina cendrosa que embolcallava tota la ciutat.

Aquella aparent alegria tenia la virtut de desfer els tels d'ensopiment i aflicció en què es marcava la població des que havia acabat la guerra. Eren com una llum que esclatava en una nit llarga i freda.

La cridòria dels ocells va anar quedant enrere i amb prou feines era ja una remor quan van albirar, sota el ramatge dels plàtans, la font de Canaletes. L'antic brollador continuava gaudint de la mateixa popularitat de sempre, una fama que venia de molt antic, quan les muralles de Barcelona encara no havien estat enderrocades. En aquells temps el sortidor es trobava situat dins de l'antic edifici de la universitat, coneguda com a Estudis Generals, motiu pel qual aquell tram de la Rambla s'anomenava Rambla dels Estudis. Però Felip V havia castigat els barcelonins suprimint la universitat i convertint l'edifici en una caserna. Des de llavors la font s'ubicava al bell mig de la Rambla, on havia continuat gaudint de la seva fama llegendària i aplegant cues de ciutadans que volien endur-se l'aigua més clara i fresca de la ciutat.

Abans de la guerra, el pare de la Rosa acostumava a anar a aquell tram del passeig per assabentar-se dels resultats dels partits que el Barça jugava fora de casa. Com ell, els seguidors de l'equip es desplaçaven fins a la redacció del diari *La Rambla*, on hi havia penjada una pissarra amb els resultats, i allà, a la font de Canaletes, era on ho celebraven en cas que el Barça guanyés.

Les nenes van observar certa animació al voltant del quiosc de Canaletes, situat molt a prop de la font. El petit pavelló obert convidava els vianants a fer una parada i els temptava amb els seus anuncis de licors. Aquells dies els panells rectangulars que envoltaven l'estructura mostraven propaganda de Ron Prunés, Anís Azul i Brandy Barbarroja. Una mica més amunt, tot coronant la cúpula, es veia la publicitat de la destil·leria Montplet, una empresa barcelonina que fabricava i venia licors a escala nacional.

—La meva àvia diu que es recorda de quan el van construir, a principis de segle —va comentar la Coral mentre s'apropaven al quiosc—. Diu que era de fusta i que hi venien aiguardents i anissos.

—Sí, jo també ho he sentit a dir, i que va tenir tant d'èxit que van encarregar un edifici nou a Puig i Cadafalch.

—Doncs deu ser el que hi ha ara.

—No ben bé. Jo n'he vist postals i els panells dels anuncis eren arrodonits.

La Coral va encongir-se d'espatlles. Era conscient que no podia afegir res al que deia la seva amiga perquè ella sabia més d'història i d'anècdotes. La Rosita va continuar.

—Pel que sé, el senyor que va tenir la idea de posar el quiosc va ser el mateix que va obrir el Bar Canaletes. Per cert, ara hi han posat un restaurant.

—A mi m'agrada més el Núria, fan uns gelats boníssims... Quines ganes que arribi l'estiu per menjar-ne un!

Mentre deixaven enrere el quiosc de Canaletes, un jove de rostre xuclat que caminava en direcció a mar se les va mirar per sota del barret i va repassar la Coral de dalt a baix amb uns ulls àvids. En el moment en què passava pel seu costat, el noi va aturar-se i li va dir:

—*Niña, eres más preciosa que un bocadillo en ayunas.*

La Coral es va girar amb intenció de respondre-li, però un gest de la Rosa la va aturar.

—Ja saps que és millor no dir res. Si li contestes, pensarà que ets una «dona dolenta».

Una mica esverades, van accelerar les seves passes, van deixar enrere la Rambla i van creuar la via en direcció al carrer de Pelai. Al seu darrere quedava també la plaça de Catalunya, on feia uns mesos havien aixecat un obelisc adornat amb les fletxes de la Falange i una creu, en record als «*Caídos por Dios y por España*» el 2 de maig de 1808. Per sort, la proposta de rebatejar aquell indret com a Plaza del Ejército Español no havia prosperat i mantenia el seu nom de sempre.

Tanmateix, els dies en què els cafès i restaurants de la plaça eren freqüentats per l'elit social i cultural de la ciutat havien quedat molt lluny. Els intel·lectuals i periodistes feia molt que havien deixat de reunir-se a la terrassa de l'Hotel Colón, i amb ells havia marxat aquell cosmopolitisme que havia fet de Barcelona un emblema. Aviat, l'edifici on hi havia hagut els estudis de Ràdio Barcelona i que durant la guerra havia estat seu del Partit Socialista Unificat de Catalunya seria enderrocat i substituït per una entitat bancària.

La Rosita i la Coral van continuar el seu camí, delectoses d'arribar a la seva avinguda plena de llum.